

09-03-2014 Antonius van Padua

Welkom op deze eerste zondag van de veertigdagentijd. Wij beginnen een speciale liturgische periode, een tijd waarin het accent valt op een leefstijl waarvan meeste mensen niet onmiddellijk gecharmeerd zijn. De veertigdagentijd is een trainingsperiode waarin termen als vasten, beperken, onthechten een grote rol spelen. Het is een tijd waarvan schaatsers die olympisch goud wonnen als een soort verontschuldiging zeiden: ja maar, wij hebben er ook heel veel voor moeten laten. Grote prestaties lever je niet zomaar. Er gaan intensieve fysieke, sociale en geestelijke oefeningen aan vooraf. Nu zullen de meesten van ons geen grote kampioenschappen nastreven, maar hopelijk wel het ideaal om meer mens te worden. Dat is niet weinig, en daar gaat het om in de veertigdagentijd. Vandaar de raad ons veertig dagen terug te trekken van de onmiddellijkheid, afstand te nemen. Hier in de zondagse viering doen we dat al voortdurend. Elke week nemen wij hier een uur om ons bewustzijn aan te scherpen. Even in de oefenruimte om de week door ons heen te laten gaan en ons te richten op datgene waar het in het leven op aan komt. Dat is veertigdagentijd: meer mens worden.

Kyrie

Gebed

Heer, versterk in ons het besef dat wij geschapen zijn naar Uw beeld. Zuiver ons hart; neem uw geest niet van ons weg. Zegen ons om te zien waar het op aankomt. Dat vragen wij door Jezus, uw Zoon, onze Broeder. Amen.

Genesis 2:7-9, 3:1-7   *Matteus 4:1-11*

Er zijn dingen die voor iedereen van onmiddellijk belang zijn. Je moet kunnen eten, anders sterf je van de honger. Je moet kunnen drinken, anders sterf je van de dorst. Je moet je kunnen kleden, anders sterf je van de kou. Je moet andere mensen tegenkomen, anders sterf je van eenzaamheid. Dat alles hebben we nodig om als mens te bestaan. Maar die noodzakelijke dingen (eten, kleding, mensen om je heen) gaan vaak een eigen leven leiden. Dat eigen leven zegt dan: je moet er zoveel mogelijk van hebben. Er ontstaat dan een vorm van bezit, begeerte naar macht. Ook dat lijkt trouwens bij het leven te horen: een flemende stem in ons die ons wil verleiden tot meer ... meer ... meer. Die verleider spreekt ook Jezus aan: 'laat deze stenen hier in brood veranderen'. Ja, waarom niet? Hij zou dan nooit meer tekort komen, hij zou er ook veel goeds mee kunnen doen: hij zou anderen, degenen die honger hebben, kunnen voeden vanuit eigen overvloed. Dat is de ene stem, de stem van het meer, de stem van overvloed en van macht. Maar blijkbaar spreekt in Jezus nog een andere stem die zegt: 'een mens leeft niet van brood alleen'. Laat je leven niet opgaan in eten en drinken; word geen slaaf van meer...meer...meer. Staar je niet dood op je onmiddellijke behoefte aan brood en bezit; er is een ander soort 'meer' tussen hemel en aarde.

Die tweestrijd, stem en tegenstem, komt ieder wel bekend voor, een meerstemmigheid die niet altijd pure harmonie is. Ze kan een ware kakafonie worden die ons van slag brengt. De roep om meer voert meestal de boventoon, de roep om minder zit daar met een kleiner volume een beetje tegenaan te fluisteren. De veertigdagentijd is er om goed naar die fluisterstem te leren luisteren. De stem die vraagt om even stil te staan, pas op de plaats te maken. Hoe is het eigenlijk? Waardoor laat ik me leiden? Welke is de waarde van mijn bezit, van mijn macht? Ga ik daar goed mee om?

Wij hebben zoiets als een veertigdagentijd nodig: een herinnering, een impuls om wakker te worden; want een belangrijk deel van ons leven voltrekt zich in een halfslaap, onbewust. Het gaat zoals het gaat. En u zou terecht kunnen zeggen: dat is maar goed ook, want we hebben de gewoonte nodig - als we voortdurend zouden moeten nadenken over alles wat we doen en laten, zouden we helemaal gek worden. Van de andere kant, we zijn geen machines die, eenmaal aangezet alsmaar doordraaien. Een machine kan vanuit zichzelf niet van tempo wisselen; kan niet stilstaan en nadenken, kan geen afstand nemen, kan niet aarzelen. Wij, mensen, kunnen dat, als het goed is, wel. Wij komen in ons leven op kruispunten en kunnen ons afvragen: waar ben ik mee bezig?

Die vraag ‘waar ben ik mee bezig?’ is oud. In de eerste lezing lasen wij erover in het verhaal van de schepping. Adam en Eva waren wel gelukkig, maar met dichte ogen. Hun leven liep vanzelf, totdat zij een beslissing moesten nemen over de vraag of zij zomaar alles mochten nemen wat er is. Mag ik alles? Kan ik alles? Hoef ik nergens voor stil te staan? De eerste mensenkinderen worden ertoe verleid kinderlijk door te gaan, meer – meer te roepen. Ze zijn beperkt, maar kunnen de verleiding van alles willen hebben, niet weerstaan. Ze gaan tot het uiterste en komen dan tot een nieuw besef ‘hun gingen de ogen open en zij ontdekten dat zij naakt waren.’ Terug naar de eigen menselijke conditie.

Je zou soms een paradijselijke toestand willen: nergens over hoeven nadenken, leven als god in Frankrijk of als Adam en Eva in het paradijs. Maar we zijn uit het paradijs verdreven. We zijn niet meer als onnozele machines die doorlopen zolang ze aanstaan. Wij hebben onze naaktheid ontdekt. ‘Gelukkige schuld’ zingen we daarom in de Paaswake. Gelukkig, want wij zijn door schade en schande tot bewustzijn gekomen en hebben leren inzien dat wij de machine van het meer kunnen onderbreken.